

Jaarverslag 2014

Bureau straatjurist

Ter inleiding: Overheid bron van problemen

Het was een belangrijke verbetering dat de winterkoude-opvang blijvend open ging en niet - zoals in voorgaande jaren - alleen bij meerdaagse strenge vorst. In Amsterdam is sprake van een stevige hulp- en dienstverleningstructuur voor daklozen, toch kwamen onze cliënten met schrijnende problemen op het spreekuur.

Voor de overheid is voor daklozen een bron van problemen. In 2014 werden daklozen nog steeds beboet, ook wanneer zij geen enkele vorm van overlast veroorzaken. Zij slapen niet voor hun plezier buiten. Deze boetes van 140 euro voor buitenslapen zijn niet op te brengen voor een dakloze en blijven onbetaald. Vervangende hechtenis leidt weer tot andere problemen. Wie dat overkomt, krijgt ook nog met een korting op zijn uitkering te maken. De gevangenis is toch niet bedoeld voor daklozen die door boetes voor overtredingen waar ze niets aan kunnen doen (buitenslapen), in hechtenis worden genomen of worden gegijzeld? Kennelijk maakt 'het recht' dit mogelijk. Het rechtssysteem zou daklozen moeten beschermen in plaats van ze verder in de put te duwen.¹

Ook in ander opzicht is de overheid een deel van het probleem van daklozen. Belastingtoeslagen worden zonder enige uitleg ingetrokken en teruggevorderd, bezwaarschriften en klachten worden zeer traag behandeld en brieven aan de belastingdienst blijven in veel gevallen onbeantwoord. Te vaak wordt het absolute minimuminkomen, de beslagvrije voet, niet gerespecteerd. Het schenden van de regels door de overheid schaadt de burgers en blijft zonder consequenties voor de overheid, maar wanneer burgers – vaak per ongeluk – de regels overtreden, volgt intrekking en terugvordering van de uitkering of toeslagen en een boete. Vooral mensen zonder financiële of sociale buffer, zoals daklozen, worden hierdoor hard getroffen.

Een daklozenuitkering, toch een allerlaatste voorziening, is moeilijk te bemachtigen. Na acht weken in onzekerheid wordt de aanvraag met een summier motivering afgewezen wanneer er in de ogen van de Dienst werk en inkomen (DWI) niet wordt voldaan aan de inlichtingenplicht. Ook een verzoek om opvang wordt snel afgewezen. Is Nederland nog wel een beschaafde samenleving als daklozen noodgedwongen uit vuilnisbakken eten en buitenslapen, zelfs als ze ziek zijn? Veel daklozen voelen zich onheus bejegend wanneer ze voor de balie staan met een

¹ *Homelessness and the Law: Constitution, Criminal Law and Human Rights*: G. J. Vonk, A. Tollenaar: Wolf Legal Publishers 2014.

verzoek om hulp. De gang naar het daklozenloket wordt als een vernedering ervaren: de poortjes, een ambtenaar zittend op een verhoogde stoel, terwijl de dakloze staande zijn vaak aangrijpende verhaal moet vertellen (veelal met medische of psychiatrische informatie), als een smekeling aan het hof, hoorbaar voor de mensen in de wachtruimte en bij de andere loketten. Is er een manier van bejegening waardoor daklozen hun zelfrespect kunnen behouden?

Bureau straatjurist

Samen met BADT (Belangenbehartiging Amsterdamse dak- en thuislozen), de Protestantse Diaconie Amsterdam, De Regenbooggroep, HVO-Querido en JES (Je eigen stek) maakt Bureau straatjurist (voorheen Juridisch steunpunt voor dak- en thuislozen) zich sterk voor de verbetering van de rechtspositie van dak- en thuislozen in Amsterdam. Ondanks de inzet van veel hulpverleners en een uitgebreid wettelijk stelsel van sociale voorzieningen ontberen veel dak- en thuislozen basisvoorzieningen, zoals een minimumuitkering, een bed voor de nacht (bij ziekte ook overdag), kwalitatief goed voedsel en geneeskundige zorg. Anders dan veel mensen denken, is in Nederland niet alles voor iedereen goed geregeld.

Bureau straatjurist houdt woensdagmiddag spreekuur. Daarnaast zijn we telefonisch en per mail bereikbaar. Steeds meer mensen weten de weg naar Bureau straatjurist te vinden, wat blijkt 41 procent meer rechtshulpverzoeken in 2014 ten opzichte van 2013. In het verslagjaar deden 390 mensen een beroep op Bureau straatjurist. 276 mensen kregen juridisch advies of werden begeleid doorverwezen naar een advocaat of sociaal werker uit het netwerk. Aan 103 mensen heeft Bureau straatjurist zelf verdere juridische bijstand verleend. De top-3 van vragen bestaat uit (1) woonrecht & maatschappelijke opvang, (2) toekenning van een briefadres (met bijbehorende registratie in Basisregistratie personen) en (3) recht op bijstand. In dit verslag beschrijven we de belangrijkste juridische knelpunten die dak- en thuislozen ondervinden.

<i>Verslagjaar</i>	<i>Aantal cliënten eenmalig advies</i>	<i>Aantal cliënten uitgebreide rechtshulp</i>	<i>Aantal cliënten totaal</i>	<i>Toename ten opzicht van het vorig jaar</i>
<i>2012</i>	<i>80</i>	<i>109</i>	<i>189</i>	<i>Niet van toepassing</i>
<i>2013</i>	<i>85</i>	<i>91</i>	<i>276</i>	<i>45%</i>
<i>2014</i>	<i>287</i>	<i>103</i>	<i>390</i>	<i>41 %</i>

1 Algemeen

Nagenoeg alle cliënten van Bureau straatjurist lopen aan tegen bureaucratische verplichtingen en praktische problemen: van het kastje naar de muur gestuurd worden; taalproblemen en onbegrijpelijke ambtelijke taal; onjuiste adviezen; bellen met beltegoed is duur, terwijl de wachttijden bij instanties lang kunnen zijn; geen mogelijkheid om een administratie bij te houden en te bewaren; geen toegang tot het internet; neerbuigende bejegening. De overheid en de particuliere instanties tonen zich vaak onbereikbaar, wijzen op de eigen verantwoordelijkheid en laten het te vaak afweten als dak- en thuislozen in de problemen komen of ziek zijn.

Het juridisch systeem is repressief en eerder doordrenkt van de wens om fraude te voorkomen, dan van de wil om dak- en thuislozen uit de problemen te helpen. Dat blijkt niet alleen uit de antifraude-wetgeving, waarvan de Centrale Raad van Beroep inmiddels enkele scherpe kantjes heeft afgehaald,² maar ook uit de bejegening van dak- en thuislozen door overheidsdienaren. Zelfs als de betrokkene niets heeft misdaan, wordt in overheidsbrieven met boetes gedreigd. Sommige dakloze cliënten raakten hun slaapadres kwijt omdat gastheren en gastvrouwen ronduit bang zijn voor ambtenaren van de afdeling Handhaving.

M. mocht niet meer bij zijn broer slapen nadat de handhavingsambtenaren om 8 uur 's ochtends rechtstreeks naar de slaapkamer van de broer waren gelopen.³

Dit verslag geeft een aantal stevige signalen af over sociaal onacceptabele toestanden waarin onze doelgroep terecht kan komen of is gekomen. Zonder daar iets aan af te doen, willen we ook melden dat er bij de instanties die zich bezig houden met dak- en thuislozen velen zijn die zich, net als wij, inzetten en alles doen wat in hun vermogen ligt om de situatie van dak- en thuislozen te verbeteren en hulp te bieden waar dat nodig is.

2 Schulden

Een groot deel van de cliënten heeft schulden. Dat komt omdat daklozen vaak onbereikbaar zijn, en/of hun post niet kunnen bijhouden of beheren, en niet weten hoe te reageren op een brief van een incassobureau of deurwaarder. Hierdoor kunnen onbetaalde rekeningen met

² CRvB 24 november 2014. ECLI:NL:CRVB:2014:3754.

<http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:CRVB:2014:3754>

³ Alle voorbeelden zijn zodanig veranderd dat herkenning op toeval berust.

honderden euro's oplopen. *De heer Z werd gedagvaard voor een onbetaalde rekening van 48 euro. De rekening was inmiddels opgelopen tot 338,46 euro.*

De overheid, incassobureaus en deurwaarders hebben nauwelijks begrip voor de precaire positie van daklozen en respecteren niet altijd de beslagvrije voet.⁴ Een betalingsregeling treffen met het CJIB (Centraal Justitieel Incassobureau) is vaak niet mogelijk, waardoor de schuldenaar door de olopende incassokosten, steeds dieper in de problemen komt, zonder dat er ook maar een oplossing in zicht is. De weg naar de schuldhulpverlening is afgesloten, vanwege die schuld bij het CJIB (vaak gaat het om boetes en dat is eigen schuld). Te weinig wordt rekening gehouden met het feit dat schulden en het ontbreken van een perspectief mensen ziek kunnen maken.

Andere drempels bij schuldhulpverlening zijn de lange wachtlijsten, het uitsluiten van adreslozen en de verplichte budgetcursus die eerst moet worden voltooid, voordat er schuldhulp geboden wordt. Die drempels zijn dermate hoog, dat veel broodnodige schuldhulptrajecten niet van de grond komen.

En dan is er nog de gijzeling, een dwangmiddel voor wie een Wet Mulderboete niet betaalt. De brieven van het Centraal justitieel incassobureau (CJIB) die uiteindelijk leiden tot gijzeling worden automatisch aangemaakt. De Officier van Justitie kijkt daardoor niet naar iemands persoonlijke situatie. Wanneer de betrokkene niet naar de rechtszitting gaat, dan kan hij op elk moment worden opgepakt om in gijzeling te worden genomen. Dat is jammer, want in alle gevallen waarbij Bureau straatjurist een client bijstond, wees de rechter de vordering tot gijzeling af. Rechters hebben namelijk wel begrip voor een dakloze die niet kan betalen.⁵ Helaas weten te weinig mensen dat het altijd zin heeft om naar de rechtszitting te gaan. De mensen die niet naar de zitting gaan, kunnen elk moment worden gegijzeld. Dan is er juridisch weinig meer te doen, behoudens uitzonderingen.

3 Zonder briefadres besta je niet

De problemen met briefadressen zijn al jarenlang bekend, veroorzaken forse problemen, maar een oplossing blijft uit. Uitgangpunt is dat iedere ingezetene, dus ook een dak- en thuisloze, wettelijk verplicht is om zich in te schrijven de basisregistratie personen (BRP, voorheen GBA). De essentie van de registratie in de BRP is dat de overheid haar burgers kent en weet te bereiken. Tegenover de plicht van de burger om zich te registreren staat echter niet de plicht van de overheid hierin te faciliteren.

⁴ Nationale Ombudsman, *In het krijt bij de overheid; Verstandig invorderen met het oog op de maatschappelijke kosten*, Den Haag: Nationale Ombudsman 2013. Nationale Ombudsman, *Met voeten getreden: Schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders*, Den Haag: Nationale Ombudsman 2013.

< www.nationaleombudsman.nl >

⁵ Kantonrechter te Breda was op 16 juli 2012 zeer kritisch over gijzelingen (vindplaats op www.rechtspraak.nl ECLI:NL:RBBRE:2012:BX3146). Bericht www.rechtspraak.nl d.d. 24 februari 2014 <http://www.rechtspraak.nl/Actualiteiten/Nieuws/Pages/Rechters-bezorgd-over-toename-van-verzoeken-tot-gijzeling.aspx>

De gemeente Amsterdam organiseert alleen een briefadres bij DWI (alleen voor bijstandsgerechtigden), bij HVO-Querido en bij De Daklozenvakbond. De eisen die HVO-Querido voor de afgifte van een briefadres aan daklozen stelt zijn zeer strikt. Mensen zonder 2 jaar binding aan Amsterdam, Unieburgers die korter dan 5 jaar in Nederland zijn en mensen die geen gebruik maken van de daklozenopvang, vallen buiten de boot. Zij krijgen geen briefadres.⁶ Omdat de afwijzing mondeling geschiedt, is de rechtsbescherming mager. Om duidelijkheid te verkrijgen over de precieze juridische constructie bij het toekennen van briefadressen is een beroep gedaan op de Wet openbaarheid van bestuur.

De tweede mogelijkheid is een briefadres bij familie of vrienden. Dat lukt zelden, omdat veel burgers vrezen toeslagen kwijt te raken, op de uitkering gekort te worden en deurwaarders en handhavers over de vloer te krijgen. Kortom, de overheid wordt niet vertrouwd. Als laatste strohalm, de derde mogelijkheid, zijn daklozen aangewezen op betaalde briefadressen die tegen forse betaling worden aangeboden. Een onwenselijke situatie.

De consequenties van een leven zonder briefadres zijn niet mals. Wie geen (brief)adres heeft, kan geen zorgtoeslag en andere toeslagen van de Belastingdienst ontvangen, wordt geweigerd door de zorgverzekeraar (al is dat nu nog onterecht maar na wetswijziging niet meer),⁷ en kan geen gebruik maken van sociale voorzieningen. Ook het UWV heeft sinds 1 juli 2014 een (brief)adres met registratie in de BRP nodig om tot uitbetaling van de uitkering (WW, Ziektewet, Wajong en WAO/Wet Wia) over te gaan.⁸ Er is dus een nieuwe groep gedupeerden bijgekomen. Voorheen was een correspondentieadres voor het UWV voldoende. Een ander probleem is dat mensen zonder inschrijving in de Basisregistratie personen pas na een extra procedure en extra kosten een (nieuw) paspoort of ID kaart kunnen aanschaffen. De overheid neemt dan 8 weken de tijd om te onderzoeken of een paspoort kan worden afgegeven. Als de dakloze niet kan bewijzen waar hij de afgelopen jaren verbleef, krijgt hij geen paspoort, weer een probleem erbij. We merkten dat ambassades van België en het Verenigd Koninkrijk wel hulpvaardig waren voor hun dakloze onderdanen zonder legitimatiebewijs. Het kan dus wel anders.

Terwijl het ontbreken van een briefadres steeds ernstiger gevolgen heeft, blijft een oplossing uit voor deze groeiende groep dak- en thuislozen. Over deze problemen wordt al jarenlang gesproken. Het ontbreekt de politiek kennelijk aan wil en aandacht om het probleem te erkennen en op te lossen. Het is de keerzijde van het anti-fraudebeleid. Iemand die niet juist staat geregistreerd kan zelfs een boete tot 325 euro krijgen.

Na een open gesprek over deze problemen met alle betrokken instanties is de situatie van enkele mensen met succes voorgelegd aan de Dienst Basisinformatie, maar hier zijn alle anderen, die zonder rechtsbescherming mondeling zijn afgewezen, niet geholpen. Het is wenselijk dat de gemeente Amsterdam het voortouw neemt door een *pilot* te starten waarin

⁶ Kritisch: M. Tuynman, C. Muusse, M. Planije, *Opvang landelijk toegankelijk?*, Utrecht: Trimbos-instituut 2013, p. 75 e.v.).

⁷ Wijziging van de Zorgverzekeringswet in verband met verbetering van de maatregelen bij niet-betalen van de premie en de bestuursrechtelijke premie en enkele andere wijzigingen, verbetering wanbetalersmaatregelen, *Kamerstukken II 2012/13, 33683, nr. 2, p. 1-2.*

⁸ Zie de materiewetten en Beleidsregel UWV *Opschorting betaling bij vertrek naar onbekende bestemming.*

mensen die nu tussen wal en schip vallen een briefadres krijgen. Ook is de kwestie aangekaart bij de Tweede kamer.⁹

4 Maatschappelijke opvang

De tekorten in de opvang blijven schrijnend. Of het nu gaat om een dakloze man met een chronische ziekte, een slachtoffer van huiselijk geweld met kinderen of een slachtoffer van mensenhandel, of wie dan ook, een verzoek om opvang aan de verantwoordelijke instanties werd in de meeste situaties afgewezen. Voor toelating tot de opvang is onder meer vereist dat de betrokkene de laatste drie jaar minstens twee jaar aan Amsterdam is verbonden (regiobinding) en chronisch psychiatrisch ziek of verslaafd is (het zogeheten OGGz-criterium of zelfredzaamheidsvereiste). Niet alleen het criterium van regiobinding is een struikelblok, ook het OGGz-criterium.

Jochem Westert, vrijwilliger van Bureau straatjurist, studeerde aan de Universiteit Groningen af op regiobinding.¹⁰ Volgens het principe van regiobinding kan een dakloze pas worden toegelaten tot de maatschappelijke opvang als hij de laatste drie jaar twee jaar binding heeft met de gemeente waar hij zich meldt. Westert concludeert dat dit in strijd is met nationaal en internationaal recht. Het principe van regiobinding is bovendien een ontoelaatbare belemmering van het vrije werknemersverkeer binnen de Europese Unie.

Dankzij een uitspraak van het Europees Comité voor de Sociale Rechten op 10 november 2014 (Feantsa vs. The Netherlands, Complaint No. 86/2012 en Conference of European Churches vs. The Netherlands, Complaint No. 90/2013)¹¹ en een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep op 17 december 2014 (voorlopige voorziening),¹² en dankzij lobbywerk van Femke Roosma (raadslid GroenLinks), Patric Hartwig (Daklozenvakbond), ondersteund door Bureau straatjurist, werden in de winter van 2014 toch alle daklozen toegelaten tot de Winterkoude-opvang. Dit is slechts nachtopvang, die 's ochtends vroeg verlaten moet worden, zelfs door degene die bijvoorbeeld geveld is door de griep en koorts heeft. Bovendien moet de dakloze het pand verlaten met al zijn bezittingen, waar hij vervolgens de hele dag mee over straat moet lopen. *S. heeft epilepsie en verliest daardoor soms het bewustzijn. Hij is bang om buiten te slapen en begrijpt niet waarom mensen met een somatische ziekte niet opgevangen worden. Na de weigering van de opvang is hij het vertrouwen in de hulpverlening volkomen verloren. Een andere man had toegang tot de opvang op de voorwaarde dat hij enkele uren per dag werkte. Toen hij ziek werd, moest hij de opvang verlaten. Bureau straatjurist probeerde te*

⁹ Kamerstukken II 2014/15, 29 325, nr. 72, p. 7.

¹⁰ <http://straatjurist.nl/wp-content/uploads/2013/10/2014-Eigen-daklozen-eerst.-Masterscriptie-Jochem-J.-Westert.pdf>

¹¹ http://straatjurist.nl/wp-content/uploads/2014/11/2014-Uitspraak_ECSR_collective_complaint_FEANTSA.pdf
http://www.coe.int/T/DGHL/Monitoring/SocialCharter/Complaints/CC90CaseDoc1_en.pdf

¹² ECLI:NL:CRVB:2014:4178

<http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI%3ANL%3ACRVB%3A2014%3A4178>

bemiddelen door te bespreken dat de man wel ander passend werk wilde doen. Tevergeefs: de zieke man mocht niet terugkomen.

Bureau straatjurist kreeg enkele klachten van mensen die door de instelling geschorst waren, zelfs van mensen die ernstig ziek waren. Dit was de aanleiding om juridische zorgvuldigheidsnormen te ontwikkelen. In 2015 willen we de praktijk toetsen aan deze normen in de hoop hierover brede consensus te bereiken. In elk geval zou een zieke voor de schorsing door een arts onderzocht behoren te worden.

Als gevolg van het groeiende tekort aan goedkope huurwoningen stagneert de uitstroom uit de maatschappelijke opvang. De besluitvorming van de zogeheten Veldtafel bij uitstroom blijft onduidelijk voor cliënten, evenals de vraag wat te doen bij verschil van mening.

5 Wet werk en bijstand

Zonder geldig legitimatiebewijs is het niet mogelijk een uitkering aan te vragen. Sterker: zonder identiteitsbewijs kon men zelfs de kantoren van DWI niet binnenkomen. Zonder extra hulp is deze situatie niet te doorbreken. De klachtafdeling van DWI heeft Bureau straatjurist desgevraagd meegedeeld dat ook mensen zonder geldig legitimatiebewijs tot DWI toegelaten moeten worden. Toch horen we nog regelmatig van cliënten dat ze zonder legitimatiebewijs weggestuurd zijn.

Een man op het spreekuur: ‘Toen bleek dat mijn paspoort verlopen was, werd ik er door maar liefst drie DWI-beveiligers uitgestuurd. Ik vroeg nog informatie, maar kreeg die niet. Ik voelde me een crimineel. Je bent een last, je verliest je waardigheid.’ De klacht die deze man indiende werd gegrond verklaard.

In veel situaties verloopt de aanvraagprocedure van bijstand bij dak- en thuislozen erg moeizaam. Het lijkt erop dat de maximale beslistermijn van acht weken wordt geïnterpreteerd als een minimale beslistermijn. Met deze handelwijze wordt miskend dat bijstand het allerlaatste vangnet is. Een voorschot op grond van de broodnoodregeling wordt zelden toegekend. Het argument om dit te weigeren is dat mensen in inloophuizen kunnen eten en de aanvrager dus geen honger hoeft te hebben, aldus een DWI-medewerker. Vergeten wordt dat ook daklozen vaste lasten hebben, zoals premie voor de zorgverzekering. De onbetaalde rekeningen leiden al gauw tot incassokosten, die vermeden hadden kunnen worden.

De heer A ontving ten onrechte geen loon van zijn werkgever. De advocaat beëindigde de rechtshulp, omdat de heer A de rekening niet kon betalen. DWI liet A een verklaring ondertekenen op grond waarvan hij afzag van bijstand, omdat de Werkloosheidswet volgens DWI een voorliggende voorziening zou zijn. Dat was onjuist: A had geen recht op een WW-uitkering. Door die getekende verklaring kon A echter geen bezwaarprocedure starten. A hield zich staande door schulden te maken. Na ontelbare malen te bellen en te mailen kreeg A na ruim 7 maanden eindelijk bijstand.

6 Inlichtingenplicht

In een groot aantal gevallen wordt een aanvraag voor een voorziening afgewezen wegens schending van de inlichtingenplicht. Dergelijke beslissingen zijn dan zeer summier gemotiveerd. We zien vaak dat de enige motivering is dat de inlichtingenplicht is geschonden of dat het recht op bijstand niet is vast te stellen. Met een dergelijke summiere motivatie is niet voldaan aan de bestuursrechtelijke eis dat de motivering gestoeld moet zijn op de concrete feiten en dat deze moeten worden toegepast op de rechtsregel.

Enkele voorbeelden. Daklozen moeten melden waar ze 's nachts slapen en als ze op de door hen opgegeven adressen of plaatsen niet worden aangetroffen, wordt de uitkeringsaanvraag afgewezen op grond van schending van de inlichtingenplicht of omdat het recht op uitkering niet kan worden vastgesteld.

Het komt ook voor dat iemand bankafschriften van een zes jaar geleden opgeheven rekening aan DWI moet overleggen. Volgens DWI is het vragen van inlichtingen nodig om te toetsen of iemand recht heeft op de gevraagde voorziening. Maar onduidelijk is hoe ver dit moet gaan. Op grond van artikel 4:3 Algemene wet bestuursrecht kan een aanvrager weigeren gegevens en bescheiden te verschaffen voor zover het belang daarvan voor de beslissing van het bestuursorgaan niet opweegt tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, met inbegrip van de bescherming van medische en psychologische onderzoeksresultaten.

Het lijkt er niet op dat hierop veel acht wordt geslagen bij de gemeentelijke instanties. Een ander voorbeeld betreft de aanvraag voor maatschappelijke opvang. De aanvrager moet uiterst privacygevoelige gegevens over psychiatrische problemen en verslaving vertellen aan een niet-arts of niet-verpleegkundige bij een openbare balie. Volgens de juridische normen kan van een persoon alleen verlangd worden om medische gegevens te verstrekken aan een arts of verpleegkundige, die immers gehouden is aan het medisch beroepsgeheim.

7 Zorg

Veel cliënten krijgen niet de zorg die ze nodig hebben.¹³ Tandheeskundige zorg en fysiotherapie zijn voor de meeste daklozen een onbereikbare luxe. Veel dakloze mensen gaan niet naar een arts omdat ze onverzekerd zijn wegens gebrek aan inkomsten. Zij die wel verzekerd zijn, aarzelen, vanwege het eigen risico van 350 euro (in 2014).

De Zorgverzekeringswet is verantwoordelijk voor veel problemen. Een premie-achterstand is snel opgelopen, vooral voor mensen die geen inkomen hebben. Na een half jaar achterstand krijgt men het stempel 'wanbetaler' en moet men maar liefst € 143,98 per maand betalen (2014). Dertig procent van deze zogeheten bestuursrechtelijke premie is een boete. Door die

¹³ Igor van Laere (et al), 'Basiszorg voor daklozen is een urgent probleem', *Medisch contact* 19 februari 2015, p. 340-343.

http://www.jouwdokter.nl/wp-content/uploads/08_IgorvanLaere_basiszorgdaklozen.pdf

bestuursrechtelijke premie belanden mensen nog dieper in het moeras. Het is een fuik. Wie eenmaal in de wanbetalersregeling zit, komt er bijna niet meer uit. Dit blijkt uit onderzoek en is bekend bij de Tweede kamer.¹⁴ Toch blijft de wanbetalersregeling van kracht. Door de hogere premie drukt de schuldenlast nog zwaarder. Incassobureaus tonen nauwelijks begrip en gaan soms al voor een klein bedrag over tot dagvaarding, waardoor de proceskosten er ook nog eens bij komen.

Mevrouw M is ernstig ziek. Ze heeft dringend behandeling nodig, maar haar arts wil er niet aan beginnen omdat ze dakloos is. De wachtlijst voor de opvang is zo lang dat de behandeling voorlopig niet gestart zal worden.

8 Relaties en publiciteit

Website

In december 2013 werd de website www.straatjurist.nl gelanceerd. In 2014 hebben 8916 mensen de website bezocht. In december 2014 bezochten dagelijks gemiddeld 49 mensen de website. De meeste bezochte inhoudelijke pagina's zijn: (1) briefadres, (2) boete & schulden en (3) opvang. Deze top 3 is opmerkelijk, omdat boetes niet in de top 3 meest gestelde vragen op het spreekuur staan. Kennelijk komen mensen met boetes liever niet naar het spreekuur en kiezen zij voor een bezoek aan de website.

Externe activiteiten

De straatjurist heeft 12 februari 2014 bij het Juridisch Loket Amsterdam een lezing gehouden over de rechtspositie van dak- en thuislozen en de werkwijze van Bureau straatjurist. Op 7 mei 2014 organiseerde Dialoog-in-actie onder leiding van filosoof Joke Jongejan een verhelderende dialoog tussen medewerkers van DWI en daklozen met als doel begrip voor elkaars situatie te kweken. Het zou goed zijn als we regelmatig zulke open gesprekken konden organiseren, ook met andere instanties die voor daklozen werken. Op 4 december 2014 is in de Raadscommissie AV ingesproken over de Winterkoude-opvang.

Nieuwe daklozen Amsterdam¹⁵

We ondersteunden Erik de Ronde en Jerome Wijdh, die aandacht vroegen voor de zogeheten 'nieuwe daklozen' (Parool 16 augustus 2014). Nieuwe daklozen zijn mensen die geen psychische problemen of verslavingsproblematiek hebben, maar hun huis door de crisis of scheiding verloren. Zij hebben in Amsterdam in principe geen recht op opvang en willen daarom in zelfbeheer zelfstandige woonruimte voor daklozen organiseren. De Regenbooggroep lanceerde het project 'Onder de pannen': nieuwe daklozen worden bij Amsterdammers thuis opgevangen.

¹⁴ Kamerstukken II 2012/13, 33077, nr. 5.

¹⁵ <http://straatjurist.nl/wp-content/uploads/2014/10/ingenieur.jpg>

Publiciteit

- Jenny Boer, ' Buiten slapen in een beschaafd land', *Deviant* 2014, nr. 81, p. 16-17.

<http://straatjurist.nl/wp-content/uploads/2014/06/2014-deviant.pdf>

-Hanneloes Pen en Corrie Verkerk , 'Mensen in pak raken ook dakloos', *Parool* 16 augustus 2014

<http://www.parool.nl/parool/nl/4/AMSTERDAM/article/detail/3719548/2014/08/16/Mensen-in-pak-raken-ook-dakloos.dhtml>

- 26 oktober 2014 TV interview in IKON-HUIS

http://www.ikonrtv.nl/programmas/ikonhuis/6_de_nieuwe_daklozen_stilte

- Radio-interview 19 december 2014 in Door de week (EO)

<http://avondweekend.radio5.nl/uitzendingen/2014-12-19/uitzendingen.html>

- Jochem van Westert, 'Rechter van daklozen in het geding', *Reformatorisch Dagblad* 22 december 2014.

9 Overgangsjaar

2014 was een overgangsjaar. BADT (Belangenbehartiging Amsterdamse dak- en thuislozen) signaleerde, evenals het Juridisch Steunpunt voor dak- en thuislozen, een accentverschuiving van collectieve naar individuele belangenbehartiging. Het signaleren van knelpunten op basis van de praktijk van de sociaal-juridische hulpverlening kan bijdragen aan een breder draagvlak voor de opvang en hulpverlening aan een kwetsbare groep Amsterdammers. De signalen worden middels kwartaalverslagen gedeeld met sleutelfiguren. Het belang van praktische juridische hulp aan dak- en thuislozen en de signaliseringsfunctie werden bevestigd door een evaluatie-onderzoek door twee studenten van de Hogeschool van Amsterdam, Chrissie Biervliet en Khallissa Echteld. In 2015 gaat het Juridisch steunpunt van dak- en thuislozen verder als onderdeel van BADT onder de naam Bureau straatjurist.

Op 1 mei 2014 is coördinator Jenny Boer in dienst getreden. Als vrijwilliger waren eind december 2014 aan Bureau straatjurist verbonden: Kees de Bouter (vakantievervang en tolk Spaans), Iljah Ewo (spreekuur en begeleiding naar instanties), Slavko Lukic (begeleiding naar instanties), Uschi Postma (medisch advies), Renata Rotscheid (rechtshulp), Lisa Schild (rechtshulp), Jochem Westert (onderzoek). We zijn de ervaren en gedreven vrijwilligers en samenwerkingspartners dankbaar voor hun geweldige inzet.

Amsterdam, 4 maart 2015

Caroline de Groot

Colofon

Dit is het jaarverslag 2014 van Bureau straatjurist (voorheen Juridisch steunpunt voor dak- en thuislozen, sinds 2015 onderdeel van BADT)

Tekst: mr Caroline de Groot

Bijdragen: drs Jenny Boer en mr Renata Rotscheid

Bureau straatjurist

Nieuwe Herengracht 18

1018 DP AMSTERDAM

T 020 535 37 00

M 06 10633431/0610195597

E c.degroot@diaconie.org

www.straatjurist.nl/ www.badt.nl